

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
Yksikönpäällikkö Katariina Jahkola

27.4.2022

HE 42/2022 vp

ASIA: Hallituksen esitys (HE 42/2022 vp) eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston toimintaan annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston toimintaan (jäljempänä EPPO-laki). EPPO-laki tuli voimaan Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) käynnistäessä toimintansa viime vuoden kesäkuussa. EPPO-laki ja nyt annettu hallituksen esitys perustuvat neuvoston asetukseen (EU) 2017/1939 tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston perustamisessa (jäljempänä EPPO-asetus).

EPPO on perustettu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 86 artiklan mukaisesti tiiviimmän yhteistyön puitteissa. EPPO:on osallistuu tällä hetkellä 22 jäsenvaltiota. EPPO:n tehtävänä on tutkia EU:n talousarvioon kohdistuvia rikoksia ja toteuttaa niitä koskevia syytetoimia jäsenvaltioissa. Rikokset koskevat EU:n tuloihin ja menoihin kohdistuvia petos-, lahjus- ja rahanpesurikoksia. Kyse on pääosin EU:n myöntämiin avustuksiin liittyvistä petoksista ja tulojen osalta tulliveropetoksista sekä vakavista arvonlisäveropetoksista. EPPO toimii kahdella tasolla. Sen keskusvirasto sijaitsee Luxembourgiin. Keskustasolla toimivat pääsyyttäjän lisäksi kustakin EPPO:on osallistuvasta jäsenvaltiosta nimeytyt Euroopan syyttäjät, Suomesta Harri Tiesmaa. Jäsenvaltiasolla EPPO:n toimivaltaan kuuluvien rikosten tutkintaan ja syytetoimiin liittyviä syyttäjän tehtäviä hoitavat valtuutetut Euroopan syyttäjät. Viime kesänä suomalaisena valtuutettuna Euroopan syyttäjänä aloitti valtiosyyttäjä Ritva Sahavirta. Valtuutetut Euroopan syyttäjät toimivat kansallisissa syyttäjälaitoksissa kansallisen syyttäjän toimivaltuuksin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti, minkä lisäksi heillä on erityinen asema EPPO-asetukseen perustuen.

Esityksen sisältö

Esityksessä EPPO-lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että valtuutetun syyttäjän sosiaaliturvatuudet, kuten esimerkiksi eläkekarttuma, ja palkasta perittävät sosiaaliturvamaksut, täyttäisivät

EPPO:sta annetun asetuksen mukaiset vaatimukset ja vastaisivat kansallisen syyttäjän etuuksia ja maksuja. Ehdotus perustuu EPPO-asetuksen 96 artiklan 6 kohtaan, jonka mukaan on varmistettava asianmukaiset järjestelyt, jotta valtuutettujen Euroopan syyttäjien kansallisen järjestelmän mukaiseen sosiaaliturvaan, eläkkeeseen ja vakuutuksen kattavuuteen liittyvät oikeudet säilyvät.

Mainittu velvoite ehdotetaan toteutettavaksi siten, että EPPO-lakiin lisättäisiin uusi 4 a §, jonka mukaan EPPO:n maksamaan palkkaan sovelletaan, mitä vakuutuslainsäädännössä ja vastaavasta työstä Suomessa palkkana maksetun korvauksen perusteella määräytyvistä sosiaaliturvaetuuksista ja sosiaalivakuutusmaksuista säädetään. Ehdotuksen mukaan Syyttäjälaitos maksaisi palkan niin sanotut työnantajamaksut. Valtuutettu Euroopan syyttäjä puolestaan maksaisi Syyttäjälaitokselle niin sanotut työntekijämaksut, jotka Syyttäjälaitos tilittäisi valtion eläkerahastolle ja Työllisyysrahastolle. Syyttäjälaitoksen velvollisuutena olisi myös tehdä palkkaa ja maksettuja maksuja koskevat ilmoitukset tulotietojärjestelmästä annetussa laissa (53/2018) tarkoitettuun tulorekisteriin.

Lakiehdotusta valmisteltaessa pohdittiin myös sitä vaihtoehtoa, että säännös sosiaaliturvamaksuista sisällytettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Esityksessä valittuun sääntelyratkaisuun päädyttiin siksi, että vastaavalla tavalla on menetelty myös eräiden muiden erityisten henkilöryhmien osalta. Lisäksi nyt ehdotettu ratkaisu on lakiteknisesti yksinkertainen. Jos muutokset olisi sisällytetty sosiaali- ja terveysministeriön alan lainsäädäntöön, olisi jouduttu avaamaan useita lakeja. Tätä ei pidetty tarkoituksenmukaisena ottaen erityisesti huomioon, että muutokset koskevat niin pientä henkilöryhmää.

Esitys on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa ja valmistelun aikana on kuultu muun muassa Kevaa ja Verohallintoa. Esitykselle on lausuntokierroksella saatu laaja tuki.

Esitys on perusteltu myös ottaen huomioon EPPO-lakia käsitelleiden laki- ja hallintovaliokunnan kannanotot. Valiokunnat ovat pitäneet tärkeänä arvioida erikseen sitä, miten valtuutettujen syyttäjien sosiaaliturva järjestetään (LaVM 15/2020 vp, HaVL 26/2020 vp).